

ընկալուող կերպիւ քաջել տուած են . նա մանաւանդ երեք աղբաց գերեզմանատանց սահմանադրութիւնը շանակելէ զինի , գերեզմանադրութիւն անգամ նշանակելով աւելի օրինաւոր բրած են , որ համարէ թէ Վսեմափայլ Տէր , յատուկ յատուածաւ կոյս կողմանէ եղած է այդ , և Նշարդ խնդիրը բողբոլին լուծելու համար պատահած է այդ , թէ և իրենք չեն զգացած : Սկսեմ Տեառք իմ , քաջ նկատեցէք սա իրենց ճանապարհը սառած տեղը յոյս յընկու համար քաջած սա հաստ և սեւ գծին , որ Հայոց գերեզմանատան մէջէն կ'անցնի , մեծապէս շնորհակալ պէտք է ըլլամք նոյն ճորանչիսկեաններէն որ զմեզ մեծ տարակուսութենէ և աշխատութենէ ազատեցին . իրենք ահա նոյն գծովը օրինաւորապէս հաստատած են թէ , նոյն ճանապարհը բրած տեղը ճշգրտապէս ինքն ինքն չէ , այլ գերեզմաններ են : —

« Ի՛նչ կ'ըսէք , ըսաւ Վսեմ . Վալի փաշայն , ի՛նչ բանի վրայ հաստատուելով զայդ կ'ըսէք , և բաժնեկի ինչով կրնաք ստուգել և հաստատուել : —

« Ի՛մենայն զխրութեամբ , վասն զի , ահա նոյն գծով ստուգուած է արդէն , ըսաւ Սրբազան Պատրիարքն , և ինձ ստուգելու աշխատութիւն չէ մնացեր . բայց լավ մտաւ նոյն սեւ գծին վրայ գնելով ցուցուց Վսեմ . Վալի փաշային Վատինայ քաջած յատակա-

գծին մէջ նշանակուած Հայոց մասին մէջ այն գերեզմանադարը , որուն իսկ կիսովի վրայէն քաջուած էր նոյն եղջերուաքաղ ճանապարհը ցուցնող հաստ սեւ գիծը , և ըսաւ . — Վաջ գիտեցէք Տեառք իմ , նայեցէք ինչ օրինաւոր պատահած է այս , մի թէ ուրիշ վկայութեան և ըստուգութեան կարօտութիւն մնաց գեռ , ահաւասիկ իրենք իրենց ձեռքը ստուգած են թէ նոյն ճանապարհը բրած տեղը գերեզմանատուն է , և այժմեան գտնուած ճանապարհը ետքէն անցու դարձով հաստատուած է , քանի որ իրենք իրենց ձեռքը այդպէս հաստատապէս վկայած են , ալ ուրիշ ոչ վկայութեան և ոչ ուրիշ ստուգութեան կարօտութիւն մնաց , ալ թող Վատինայ ինչ որ կ'ուզեն թող ըսեն . ահա լիակատար ստուգեցաւ գործն , և այն իրենց բերած յատակագծովը : Եւրոպացաւ Վսեմ , Վալի փաշայն և բոլոր ներկայ գտնուողք , և ըսին . — Ճիշտ այդպէս է , և այս յայտնի ապացոյց է , ուրեմն յայտնի անխրաւութիւն է Վատինայ բրածը և խօսածը , — ըսելով բոլոր այս եղելութիւնը հասկցուցին Պ . Հիւսպատանին , որ արդէն խօսքերուն եղանակէն և յատակագծին վրայ եղած քննութիւններէն և մատնացոյց շարժմանքներէն կիսով չափ հասկցած էր , և նա սկսաւ ժպտել :

(Եւրոպացաւ-Վսեմ-Վալի-ն է)

Ա. Ղ. Օ. Թ. Ա. Ի. Ո. Ր. Ն Ի. Լ. Ե. Ա. Թ. Ն. Ն. Զ. Ի. Թ. Ե. Ն. Ե. Ա. Յ.

« Ոչ է սա թագաւոր փառաց տէր ցօրու. թեանց » :
ՍԱՂԱՐԱՍ

Ո՛չ է դա ո՛վ , Ի թեւս թեթեւ , դա զօրութեամբ բռնէ և սատիկ
Մինչ Անմահին Ի սուրբ աթոռ , յերկրէ սրանայ արդ աւանիկ ,
Գմբէթ վերին , գունդ և կամար , երկնից բարձրը նոյն իսկ խորան
Ընդ վահութեամբ գորոյն գողուստ կան Ի յերեք և Ի ստանն :

Դա թագաւոր ինքն է փառաց
Տէր բարեկար մահկանացուաց :

Ո՛վ դա արդեօք, որ զերդ արիի, ընդ դաշտ երկնից, փայլեալ այսօր
Լուսաշողող ջրեալ զամպրս, ճախրէ 'ի թռիչ հսկայադոր,
Յաստուածափառ երեսացն՝ հատանին բոց, հուր և շանթիք
Ընդ այն փախչին՝ ահա 'ի դող, արիիցն բոյր շողջղենիք:

Դա ինքն փառաց՝ է թագաւոր
Երկնի, երկրի տէր ինքնադոր:

Վասն է՞ր դորայն կարմիր վառքն այսք աստուածեան 'ի դոյն բոսոր
Է՞ր գանդրագեղ հերացն հոպոպք ծփեալ զուլամն իւր քլանամոր,
Ընորհաց ահա տեղ ո՞չ տեղան ոսկի կամիլք, և ծաւալին
Յերկնէ 'ի վայր յերկիրս ստորին 'ի փրկութիւն մարդկանս ապին:

Ձի դա ինքն է արքայն փառաց
Բարերար մեծ մահկանացուաց:

Է՞ր դորայն ձորձք և պատմուճան 'ի դոյն արեան ո՞չ, 'ի թափառ
Դեռ ծածունին ահա ծալ ծալ, արփառնմն ընդ կամարաւ,
Եւ արեան շիթք դեռ նիշ դորայն 'ի սիրտ, 'ի լանջ հաւանիկ
Արպէս ակունս լուսաշողուն փայլին, շողան զի՞ գեղեցիկ:

Ձի թագաւոր է դա փառաց
Տէր բարերար մահկանացուաց:

Իսկ զի՞նչ բարբառ ահեղագոյ, որ ընդ երկնից քառեալ ոլորտս
Դժոյղ առեալ դեռ սախալին աստ, անդ ընտ սաստիկ որոտ,
՝ Իշխանութիւնք, և զօրութիւնք, աթոռք երկնից, պէտք բարձրութեան
Օն, համարաձէք զդրունքս ձեր, բացէք զդրունքն անմահութեան:

Ձի թագաւոր արդ զայ փառաց
Բարերար մեծ մահկանացուաց:

Ընդ այս բարբառ երկնազրդորդ, գահն Ամմահին և մեծ գմբէթ
Ոլորտ առեալ տայ արձագանս, ըզնայն կրկնեալ ձայն հետ ընդ հետ,
Եւ սուրբ շրթունք անմահական, հծծեն, մնեն սիրտ 'ի յերկր
՝ Ո՛վ սա արդեօք արքայ փառաց, և զօրութեանց ո՞վ սա մեծ տէր:

— Սա թագաւոր ինքն է փառաց
Բարերար մեծ և մահկանացուաց:

Մահկանացուաց մեծ բարերար, այո՛ դու ես ո՞վ մեծդ Աստուած
Ձի դու և եթ, լոկ առ տէր մեր, ողլի աղլի տարար վշտաց,
Հայր և Աստուած, քո է երկինք, քո և այդ դրունք, քեզ միշտ միայն
Քեւ ընդ դրունքդ մարդիկ մոցեն, միշդ յայտնհետ հօդ յովեւան:

Քանզի միայն դու ես Աստուած
Հայր բարերար մահկանացուաց:

Իսկ արդ 'ի մէջդ դու որ մեկնիտ, ո՞վ տէր Աստուածդ արդարութեան
Բայց տիրազդեաց մեր այս սրտից, միտիծար կացցէ ո՞վ քո փառան,
Կամ ո՞վ արդեօք տաւաղեցէ, քո այս փոքրիկ հոտ աղիկար
Եւ 'ի խաղաղ ժողովեցէ 'ի փրկութեան քո տողաւար:

Ո՛հ, սուրբ Հոգին ճշմարտութեան
Ձի այս իսկ էր քո վերջին բան:

Ընդ այդ ուղի լուսաշաւիղ, յոր դնադդ այժմիկ ո՞վ մեծդ Աստուած
Ո՛վ մեզ լիցի աւաջնորդ քաջ, կամ ո՞վ կալցէ ըզմեր ձեռաց,
Եւ զմեզ տարեալ ո՞վ հանգուցէ, յարքայութեանդ անդ 'ի խորան
Ձոր սոգորդաց քեզ միշտ երկիր, դու խոտոցար տալ յաւիտեան:

Նայն իսկ հոգին կենդանարար
Հէ՛ք մահացուացս տէր բարերար:

Դու խոտոցար շոյտ առաքել, զօրութիւն նոր յերկնէ յերկիր
Եւ միկըտեւ ըզմեղ 'ի լոյս, և 'ի կենաց բաժակ հրաղբ,
Ուստի օճցին երբ մեր ճակատք, և այս մեր սիրտք միկըտեւոյն
Այնու կենաց անմահական լուսով քոյով աստուածային:

Որով լիցուք էրբ մեք տաճար
Սրբոյ հոգւոյդ անմահորար:

Ոհ, օրսացինս ես գոչեցի . . . երբ շրթունքս էր 'ի թրթիւ :
 Ըստուածային յաւնն իմ մեղքն ահա ձայն . մեղք' եւ սիրտս :
 «] Դարմանիք ինձ երկիրպապու . զն 'ի լեռնէք էջ Ձիթենեաց
 Երթ եւ հանգիր յԵրուսաղէմ, մինչ զգեռուցուս զու 'ի բարձանց

Ձօրութիւն նոր կենդանարար
 Ձի սուրբ հոգւոյն լիցիս տաճար » :

Լըւայ . . . եւ դեռ ես պըշուցեալ կայի 'ի նա երբ սիրապառ
 Ահա յաչացս կալու զնա բաբէ, մի ամպ տպիտակափառ .
 Յոյս մեծ 'ի սիրտ . ճակատ եղեալ խոնարհութեամբ ես 'ի գետին
 Գոհ զտեառնէ : Երուսաղէմ ապա իջի զբարձագին :

Եւ աստ սպասեմ ես դալըստեան
 Սրբոյ հոգւոյն ճշմարտութեան :

1871 Սեպտեմբեր 6
 յԱՆՏԱՐԱՆԻ

Կարապետ Տ. Սիմոնեան :

ՀԱՐՑԱՔՆՆ ՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ՊԱՐԳԵԻԱԲԱՇՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

'Ներկայ ամսոյս 9—17 անընդհատ կատարուեցաւ Ս. Լ. Թուոյս լաւանդաւորաց Վարժարանի հարցաքննութիւնը, ըստ իւրաքանչիւր մաս տակարարեալ ուսմանց եւ լեզուաց : Հարցաքննութիւնը հրապարակական լինելով՝ այս մասին կանխաւ ազգաբարութիւն եղած էր՝ թէ միաբանից եւ թէ այլ ուսումնասէր անձանց, յորոց ոմանք երբեմնապէս եւ ոմանք շարունակ պատուեցին վարժարանը իրենց ներկայութեամբ եւ անաչառ քննութիւն : Ըմենապատիւ Ս. Պատրիարքը, իւր յոգնաթիւ զբաղմանց պատճառաւ, երկու օր միայն կարողացաւ նախագահել հարցաքննութիւնը, իսկ միւս աւուրց մէջ՝ սոյն պարտքը անձանձրոյթ սիրով կատարեց Վեր. Խահալ Ս. Ըբքեպիսկոպոսը :

Հարցաքննութեան աւարտումէն զկնի, Ս. Սահակայ եւ Ս. Սարովլայ՝ երանաշնորհ թարգմանչաց տօնախմբութեան օրը, կատարուեցաւ պարգեւաբաշխութեան հանդէսը, որուն ներկայ էին, բաց 'ի Ս. Լ. Թուոյս Սիւրբաններէն, նաեւ ականաւոր հայ-

ազգիք քաղաքիս, Բրուսիոյ հիւպատոսարանի դիւանագլխին, Սպիտլերի հռչակաւոր Բնկերութեան անդամներէն՝ ոմանք եւ Բուքրէշի նորեկ հայ ուխտաւորք :

Հանդէսը սկսաւ Վարժարանի հոյկաբանութեան եւ գծագրութեան դաստառու Պ. Կ. Եղորձեանի ատենախօսութեամբ, որուն յաջորդեցին լաւանդաւորաց ճառերը, երկու հատ Հայերէն եւ մի հատ Վաղղիարէն : Հայերէն կարդացողքն էին՝ Վէորդ Սարգսեան Ըրասկերցի եւ Կարապետ Թովմասեան Չանազ-Վալեցի, իսկ Վաղղիարէն՝ Պօղոս Յակոբեան Չանազ-Վալեցի : Կարդացուեցաւ նաեւ մի տաղաչափութիւն Ս. Թարգմանչաց անեղծ յիշատակին համար յօրինուած :

Երբ ճառախօսութիւններն աւարտեցան, Վարժարանի Տեսուչ Սեւքիսեդեկ վարդապետն կարգաց աշակերտաց անուանական ցուցակը, որ պատրաստուած էր ոչ թէ դասական կարգաւ, այլ անխտրաբար իւրաքանչիւրոց աշխատասիրութեան եւ հարցաքննութեան մէջ ստացած թուանշաններուն համեմատ, ինչպէս որ պարգեւներն կամ մրցանակներն իսկ որոշուած էին նոյն համեմատութիւն :